

2015: РЕАЛІЇ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Ринок продукції легкої промисловості другий за величиною обсягів споживання, після продуктів харчування і випереджає інші товарні ринки України.

Продукція галузі має стійкий попит і затребувана у багатьох сферах економіки. Пріоритет у споживанні галузевої продукції належить населенню (одяг, взуття, тканини, трикотажні, панчішно-шкарпеткові, хутрові та шкіряні вироби, килими, посуд, іграшки, текстильна і сувенірна продукція). Значне місце у структурі ринкового асортименту займає продукція виробничо-технічного призначення, що має широкий спектр застосування від авіа-, корабле-, автомобілебудування до будівництва доріг і споруд тощо.

На галузь нині покладено важливе завдання із забезпечення обороноздатності держави щодо виготовлення

якісного *речового майна* для Збройних Сил України.

Також вагому частину у товарній структурі складає формений, спеціальний і робочий одяг для різних галузей економіки, засоби індивідуального захисту від різноманітного ураження.

Пріоритетність галузі також визначається швидким оборотом капіталу, незначним впливом на довкілля, високою доданою вартістю продукції, невисокою енергоємністю виробництва.

Створення робочих місць не потребує значних матеріальних ресурсів. Нині кількість підприємств, що здійснюють діяльність у легкій промисловості складає близько 3 тисяч, з них – 11,7% – середні підприємства, 25,4% - малі, решта 62,9% – мікропідприємства.

На підприємствах галузі зайнято майже 80 тис. працівників, причому на середніх підприємствах працює 75 відсотків зайнятих, на малих – майже 20 відсотків працівників, а на мікропідприємствах – лише 6% працюючих.

Характерна середня величина одного підприємства за чисельністю зайнятих для легкої промисловості становить для середніх підприємств 180-250 осіб, для малих – 7-12 осіб, для мікропідприємств – 3 особи. У розрізі підгалузей найбільша кількість працівників традиційно зайнято у виробництві одягу – 57%; у виробництві шкіри та взуття – 23%; решта 20% - у текстильному виробництві.

Однак, нестабільність соціально-політичної ситуації в Україні та жорстка економічна криза вкрай негативно впливають на розвиток промислового комплексу загалом, та легкої промисловості, зокрема.

Впродовж останніх років, на тлі різкої девальвації гривні (за 2013-2015 рр. – у 2,7 рази), динаміки інфляційних процесів (150% за 2015 р.), підвищення тарифів на енергоносії (у 2,2 рази у 2015 році), зростання комунальних платежів, а тому стрімкого зменшення купівельної спроможності населення – легка промисловість демонструє негативні тенденції розвитку.

Отже, легка промисловість – одна з галузей національної економіки, яка спроможна забезпечити значну частину внутрішнього ринку якісною продукцією, населення – робочими місцями, а державний бюджет – збільшенням надходжень.

Зберігається від’ємна динаміка обсягів виробництва, експорту та імпорту. Щороку зменшується і чисельність працюючих.

Спад галузевого виробництва у 2014 р. склав 1,4% проти 2013 р., за 2015р. – 8,4% (рис. 1).

У натуральному виразі за минулий рік порівняно з попереднім менше вироблено трикотажу спіднього – на

31,7%, пальт, плащів, курток жіночих – на 22,4%, суконь – на 20,6%, взуття – на 17,9%, матеріалів нетканих – на 2,8%,

светрів, пуловерів – на 2,7%, а одягу та аксесуарів із хутра – на 68,4% (табл. 1).

Таблиця 1

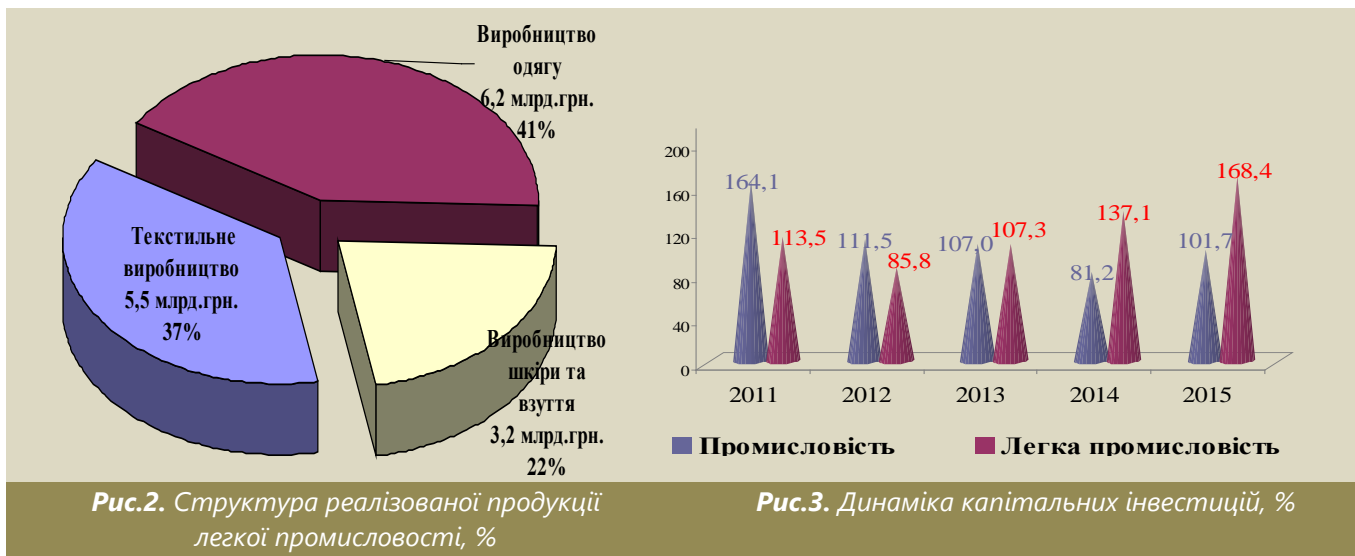
Виробництво найважливіших видів продукції легкої промисловості за 2015 рік

	Вироблено за		Грудень 2015, у% до		Січень–грудень 2015р. у % до січня–грудня 2014р.
	січень - грудень 2015р.	грудень 2015р.	листопада 2015р.	грудня 2014р.	
Пряжа вовняна, т	2759	238	119,0	119,6	123,0
Тканини вовняні, бавовняні, з ниток синтетичних та штучних, тис.м ²	82413	7997	102,1	105,2	106,1
Ковдри та пледи дорожні, тис. шт.	3025	314	117,0	110,9	112,2
Білизна постільна, тис. шт.	9699	998	106,4	115,6	102,6
Матеріали неткані та вироби з матеріалів нетканих, крім одягу, т	17750	1475	74,0	97,3	97,2
Костюми, комплекти, сукні, спідниці, брюки трикотажні жіночі, тис. шт.	2734	227	74,6	81,6	115,9
Пальта, напівпальта, плащі чоловічі, тис. шт.	314	11,9	96,0	74,8	110,3
Анораки, куртки вітрозахисні чоловічі, тис. шт.	217	20,3	86,4	90,2	121,1
Костюми, комплекти, крім трикотажних, чоловічі, тис. шт.	319	29,7	102,8	137,5	104,8
Піджаки, блейзери чоловічі, тис. шт.	864	82,0	108,8	102,4	107,4
Пальта, плащі жіночі, тис. шт.	870	75,0	139,4	115,4	77,6
Анораки, куртки вітрозахисні та подібні вироби жіночі, тис. шт.	157	18,2	78,1	171,7	137,3
Жакети, блейзери жіночі, тис. шт.	1443	143	114,8	128,5	110,8
Сукні, крім трикотажних, жіночі, тис. шт.	1086	87,9	84,0	87,8	79,4
Трикотаж спідній, тис. шт.	13689	1341	111,6	113,9	68,3
Предмети одягу, аксесуари до одягу з хутра (крім уборів головних), шт.	7961	288	7,7	5,0	31,6
Панчішно-шкарпеткові вироби, тис. пар	82620	7645	109,6	130,1	114,7
Светри, пуловери трикотажні і в'язані, тис. шт.	944	82,1	148,7	81,4	97,3
Взуття, тис. пар	22289	2293	128,8	99,3	82,1
з нього взуття з верхом зі шкіри натуральної, крім спортивного, із захисним металевим підноском та взуття спеціалізованого різного	2842	258	129,2	107,5	87,4

Разом з тим, за цей період збільшилося виробництво пряжі вовняної - на 23%, панчішно-шкарпеткових виробів - на 14,7%, ковдр і пледів дорожніх - на 12,2%, тканин - на 6,1%, білизни постільної на 2,6%, різних видів

жіночого та чоловічого одягу текстильного - на 4,8-37,3%. Незважаючи на комплекс негативних явищ останніх двох років, обсяг реалізованої галузевої продукції за минулий рік склав 14,9 млрд. грн., або 148,1% до 2014 р.

Зазначимо, що 16,1% цих товарів було поставлено для потреб Збройних сил України. Найбільшу частку (41%) у структурі реалізованої продукції займає виробництво одягу (рис.2).

Динаміка капітальних інвестицій у легку промисловість у 2013-2015 роках також є позитивною (рис.3).

У 2015 році підприємствами було освоєно близько 1млрд. грн. капітальних інвестицій, що на 68,4% більше, ніж у 2014 році, хоча у загальному обсягу промислових інвестицій - це лише 1,1 %.

У регіональному розрізі найбільші капітальні вкладення у минулому році було зроблено у галузеві підприємства:

- Львівської області (31% - 283,5млн.грн.)
- м. Києва (15,4% - 141,3 млн. грн.)
- Хмельницької (9,2% - 84,7 млн. грн.)
- Закарпатської (7,6% - 70 млн. грн.)
- Чернігівської (5,1% - 47,1 млн. грн.)
- Одеської (4% - 36,6 млн. грн.)

За умови стабільної платоспроможності та підвищення рівня життя населення ринок товарів легкої промисловості є привабливим для інвесторів, має всі передумови для динамічного розвитку та диверсифікації.

Адже, крім вагомого обсягу внутрішнього ринку (120 млрд. грн. на рік), легка промисловість значною мірою (41%) експорто-орієнтована і має можливості для нарощування експортного потенціалу.

Зовнішня торгівля товарами легкої промисловості у минулому році здійснювалася з торговельними партнерами зі 146 країн усіх частин світу.

Проте, з огляду на складність економічної ситуації, обсяги експорту у 2015 р. зменшилися на 21%, а імпорту на - 27,3% порівняно з 2014 роком.

У минулому році експортовано товарів легкої промисловості на 885 млн. дол. США., що становило 2,4% від національного обсягу експорту.

Найбільша частина у товарній структурі українського експорту - це текстильний і трикотажний:

- одяг - 58%,
 - взуття - 16,4%
- (виготовлені на 50-90 відсотків за давальницькою схемою),
- вата і неткані матеріали - 6%,
 - вироби зі шкіри та хутра - 5,6%,
 - решта - сировинні підкатегорії товарів (рис.4).

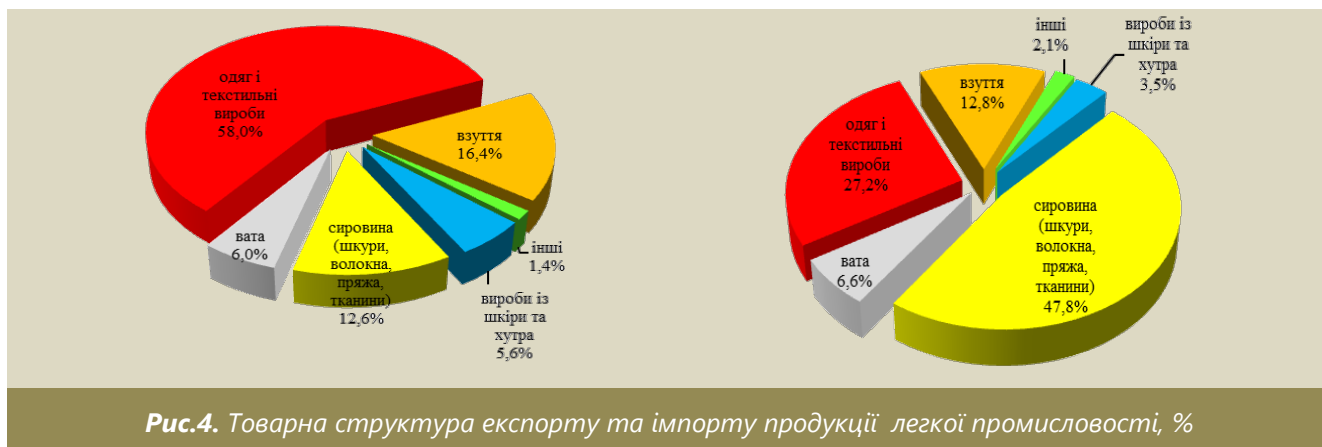

Рис.4. Товарна структура експорту та імпорту продукції легкої промисловості, %

Слід відмітити, що події в Україні і світі 2013-2015 рр. неминуче зробили відбиток на континентальну структуру експорту, у т.ч. і продукції легкої промисловості.

Так, експорт товарів до Європи зріс з 71% (2013 р.) до 82% (2015 р.), натомість частка експорту до країн СНД (за рахунок РФ) зменшилася відповідно з 24 до 15 відсотків.

Серед основних країн, до яких експортується найбільше товарів легкої промисловості: Німеччина, Польща, Італія, Росія, Румунія,

Угорщина, Данія, Франція, Білорусь, Словаччина (рис.5).

Континентальна структура імпорту за цей період також змінилася. Зокрема, питома вага імпорту з європейських країн збільшилася з 25 до 36%, дещо зменшилася частка азійського імпорту - з 58 до 52%.

Проте, в абсолютному вимірі обсяг імпорту легкої промисловості з країн Південно-Східної Азії у 2015 р. порівняно з 2013 р. зменшився вдвічі (з 2 до 1 млрд. дол. США).

Зокрема, майже втричі менше ввезено товарів з Китаю (на 522 млн. дол. - у 2015 р. проти 1551,2 млн. дол. у 2013 р.), тому питома вага китайських товарів у товарній структурі імпорту хоча і зменшилася з 45,9% до 28,7%, однак залишається найбільшою.

Також до десятки країн – найбільших імпортерів галузевих товарів в Україну входять: Туреччина, Німеччина, Польща, Італія, США, Бангладеш, Росія, Білорусь, Індія (рис.6).

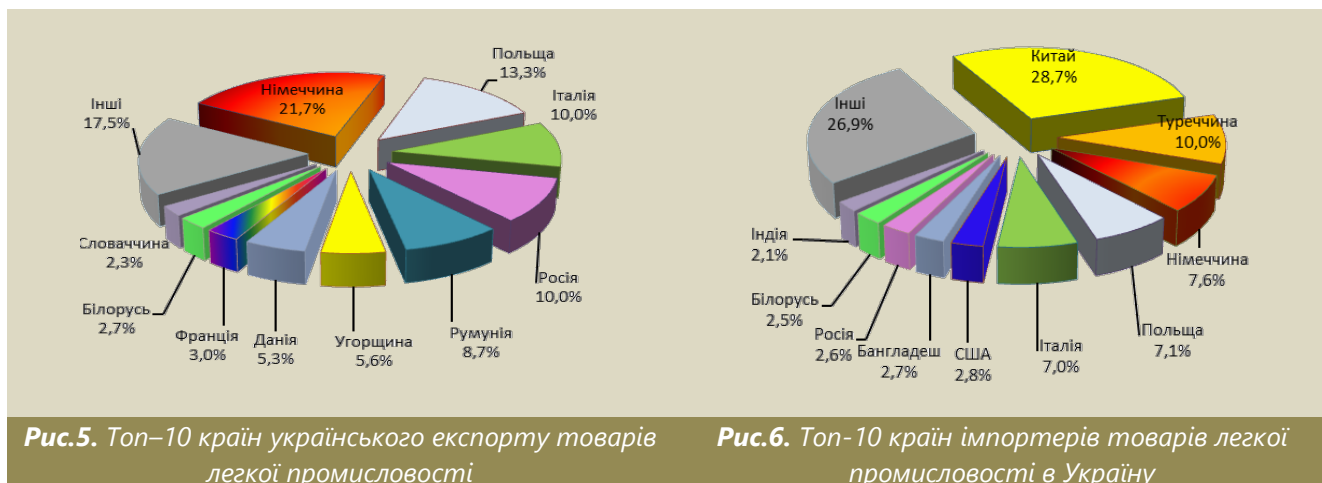

Рис.5. Топ-10 країн українського експорту товарів легкої промисловості

Рис.6. Топ-10 країн імпортерів товарів легкої промисловості в Україні

Соціальні показники роботи галузі.

Рівень заробітної плати у легкій промисловості є найнижчим серед галузей промисловості і традиційно не перевищує 55-60% від

середнього рівня по промисловості (рис.7).

За даними Держслужби статистики у 2015 році середньомісячна заробітна плата штатних працівників у текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших

матеріалів становила лише 2877 грн. на місяць, в промисловості - 4791 грн.

При цьому слід зважати, що більше 90% зайнятих у галузі – це жінки, які є особливою соціально вразливою категорією населення.

Впродовж останніх років спостерігається стала тенденція до скорочення зайнятих у галузі. Лише за останні п'ять років чисельність працюючих скоротилася на чверть або на 25,2 тис. осіб.

Насамперед, через низький рівень оплати праці спостерігається незацікавленість молоді у виборі професій легкої промисловості, як наслідок – відтік працівників у інші сфери народного господарства (передусім, торгівлю) та дефіцит кваліфікованих виробничих кадрів усіх рівнів на підприємствах.

Серед перешкод, що стримують розвиток легкої промисловості та нарощування експортного потенціалу на даному етапі, слід відмітити:

- нерівні умови конкуренції на внутрішньому ринку;
- жорстке регулювання валютного ринку для виробників продукції;
- нестабільна державна політика щодо транспортних перевезень;
- складність митного оформлення давальницької сировини (сертифікат EUR1) та загроза втрати замовників

через вимогу сплати мита на давальницьку сировину;

- відсутність державної підтримки щодо участі у міжнародних виставкових заходах;
- дефіцит кваліфікованих виробничих кадрів усіх рівнів;
- дискримінація платників ПДВ у державних закупівлях;
- дефіцит обігових коштів та доступних кредитів для модернізації виробництва;
- дискримінаційні умови доступу взуття на ринок ЄС.

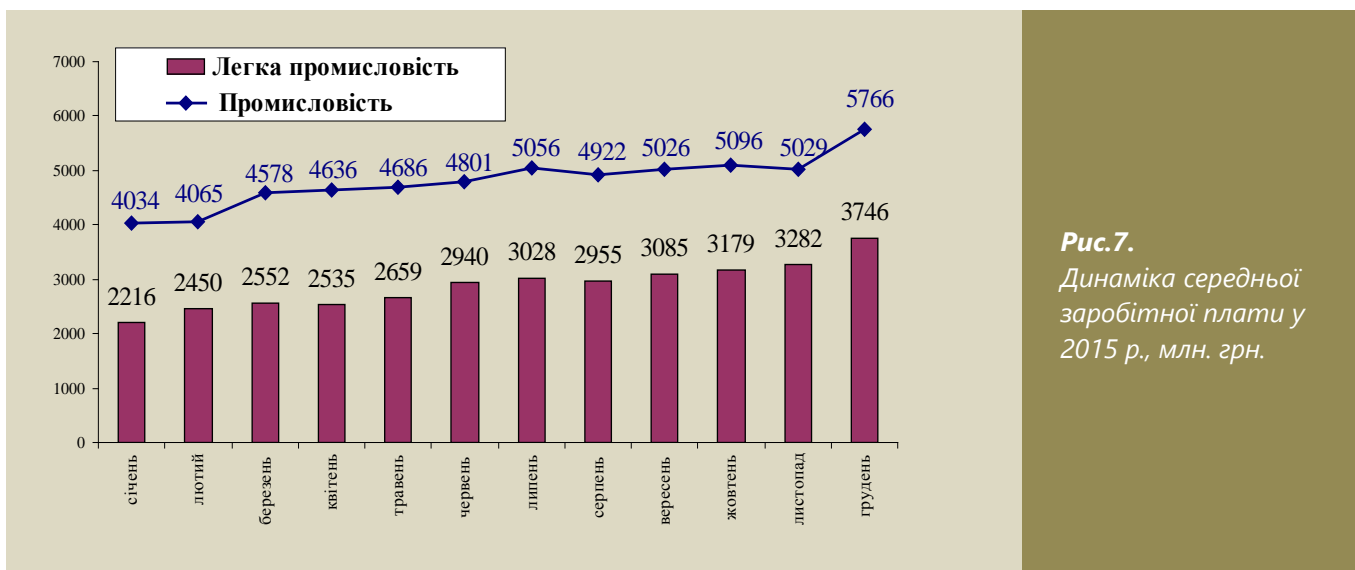

Рис. 7.
Динаміка середньої зарплатної плати у 2015 р., млн. грн.

Роботодавці впевнені, що у нинішніх умовах обмеженості бюджетних та фінансових ресурсів України для стабілізації та розвитку легка промисловість, як і інші галузі промислового комплексу, потребують, перш за все, прогнозованої у довгостроковій перспективі стратегії економічного розвитку держави.

Державна політика має бути спрямована на створення сприятливих умов для галузей реального сектору економіки, динамічний розвиток яких

забезпечить зайнятість населення та примноження валового внутрішнього продукту.

Передусім, слід створити зрозумілі правила гри та рівні умови конкуренції на внутрішньому ринку, здійснивши відповідні кроки при внесенні змін до законодавчих актів у сферах торговельної, митної, податкової, кредитно-бюджетної, антикорупційної, освітньої, наукової політики тощо.

Комплексний підхід до вирішення зазначених проблем надасть новий поштовх для

розвитку промислового комплексу, у т.ч. легкої промисловості.

За таких умов галузь має потенціал до нарощування обсягів виробництва для національного ринку, експорту, створення додаткових робочих місць, збільшення відрахувань і валютних надходжень до бюджету та зможе забезпечити свій вклад у зростання економіки держави.

Українська асоціація підприємств легкої промисловості «Укрлегпром»